

ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

УДК: 159.9 DOI: 10.31558/2786-8745.2025.2(7).8
ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНИХ СТРЕОТИПІВ У
СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Короцінська Юлія Анатоліївна,
старший викладач кафедри загальної та
соціальної психології, Донецький
національний університет імені Василя Стуса
ORCID ID: 0000-0002-7273-3962

Білоус Аліна Євгенівна,
здобувач вищої освіти СО Бакалавр,
спеціальність 053 Психологія
Донецький національний університет
імені Василя Стуса

***Анотація.** У статті розглянуто проблему гендерних стереотипів у сучасної молоді як важливий соціально-психологічний феномен, що впливає на формування особистості, міжособистісні взаємини та систему соціальних ролей. Актуальність дослідження зумовлена трансформацією традиційних уявлень про маскуліність і фемінність у сучасному суспільстві, змінами соціокультурного середовища, впливом цифровізації, процесів демократизації та переосмисленням гендерних норм молодим поколінням. Проаналізовано основні наукові підходи до розуміння понять «гендер», «гендерні ролі» та «гендерні стереотипи». Здійснено теоретичний аналіз вітчизняних і зарубіжних досліджень, присвячених проблемі гендерної соціалізації молоді.*

Представлено результати емпіричного дослідження особливостей прояву гендерних стереотипів у студентської молоді. У дослідженні використано методика діагностики

психологічної статі С. Бем (BSRI), шкалу гендерних установок AWS, методу дослідження гендерних стереотипів І. Клециної та авторську анкету. Встановлено, що серед більшості респондентів переважає андрогінний тип гендерної ідентичності, який характеризується поєднанням маскулітних і фемінних рис. Виявлено, що дівчата частіше демонструють егалітарні погляди та підтримують рівноправний розподіл соціальних ролей, тоді як юнаки більшою мірою орієнтуються на традиційні гендерні установки. Дослідження засвідчило тенденцію до поступового послаблення традиційних гендерних стереотипів у молодіжному середовищі та формування більш гнучких уявлень щодо ролі чоловіка і жінки у сучасному суспільстві.

Отримані результати можуть бути використані у практичній діяльності психологів, педагогів, соціальних працівників, а також у процесі розробки програм гендерної освіти та формування гендерної культури молоді.

Ключові слова: гендер, гендерні стереотипи, гендерні ролі, молодь, студентська молодь, гендерна ідентичність, андрогінність, егалітарні установки.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження гендерних стереотипів у сучасній молоді зумовлена тим, що суперечність між традиційними гендерними установками та сучасними тенденціями рівноправності нерідко стає джерелом внутрішньоособистісних і міжособистісних конфліктів. Збереження стереотипних уявлень може

обмежувати самореалізацію особистості, впливати на формування самооцінки, професійних орієнтацій, комунікативної поведінки та соціальної активності молодих людей. Водночас поширення егалітарних поглядів і тенденція до гендерної гнучкості сприяють розширенню можливостей особистісного розвитку та формуванню партнерських взаємин.

Проблема гендерних стереотипів має не лише теоретичне, а й важливе практичне значення. Дослідження особливостей гендерних уявлень молоді є необхідним для вдосконалення психологічного супроводу освітнього процесу, розробки програм гендерної просвіти, профілактики дискримінаційних проявів та формування гендерної культури в суспільстві. У зв'язку з цим вивчення психологічних особливостей гендерних стереотипів у сучасній молоді є актуальним напрямом сучасної психологічної науки.

У сучасних умовах суспільного розвитку проблема гендерних стереотипів набуває особливої актуальності, оскільки соціальні трансформації, процеси глобалізації, цифровізації та демократизації суттєво впливають на уявлення молоді про чоловічі та жіночі ролі. Традиційні моделі маскулінності та

фемінності поступово змінюються під впливом нових соціальних норм, що зумовлює переосмислення гендерної поведінки, сімейних ролей, професійної самореалізації та міжособистісної взаємодії. Саме молодь є найбільш чутливою до суспільних змін соціальною групою, тому її гендерні установки відображають сучасні тенденції розвитку суспільства.

Проблема гендерних стереотипів є предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Теоретичні аспекти гендеру та гендерної соціалізації висвітлено у працях С. Бем, Ш. Берн, Дж. Батлер, І. Кона, Т. Говорун, О. Кікінежді та інших дослідників. Науковці акцентують увагу на впливі гендерних установок на формування особистості, систему міжособистісних відносин, професійні орієнтації та соціальну поведінку молоді. Водночас сучасні соціальні зміни

зумовлюють необхідність подальшого дослідження трансформації гендерних стереотипів у молодіжному середовищі.

Метою статті є дослідження психологічних особливостей прояву гендерних стереотипів у сучасної молоді.

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

1. Проаналізувати теоретичні підходи до вивчення гендеру та гендерних стереотипів у сучасній психології.

2. Розкрити психологічну структуру й функції гендерних стереотипів та їх вплив на становлення особистості.

3. Проаналізувати гендерні стереотипи та гендерну ідентичність у сучасної молоді.

4. Дослідити ставлення студентів до гендерних ролей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи дослідження гендеру та гендерних стереотипів висвітлені у працях

зарубіжних і вітчизняних учених. Значний внесок у розвиток гендерної психології здійснила Сандра Бем, яка запропонувала концепцію психологічної андрогінності та довела, що поєднання маскулінних і фемінних рис сприяє більшій гнучкості поведінки та адаптивності особистості. Дослідниця розглядала гендерні стереотипи як систему соціальних очікувань, що визначають допустимі моделі поведінки чоловіків і жінок.

Важливий внесок у вивчення гендерної соціалізації зробили Шон Берн, Джудіт Батлер та Ігор Кон. У своїх працях вони наголошували, що гендерні ролі формуються під впливом соціального середовища, культури, виховання та засобів масової інформації. Науковці підкреслювали, що гендерні стереотипи мають історичний і соціокультурний характер

та змінюються відповідно до розвитку суспільства.

Серед українських дослідників проблемою гендерних стереотипів займалися Тетяна Говорун, Олена Кікінежді, Л. Штильова та інші науковці. У їхніх дослідженнях розглядаються особливості формування гендерної ідентичності, вплив гендерних установок на міжособистісні взаємини, професійний вибір та соціальну активність молоді. Дослідники відзначають, що сучасне молодіжне середовище характеризується поступовим послабленням традиційних гендерних норм та поширенням егалітарних поглядів.

Дослідження Н. Кураської засвідчили, що в соціальних мережах закріплюються механізми відтворення гендерної нерівності (наприклад, сексистський контент, об'єктивація образів жінок/чоловіків тощо) [6]. Одночасно ЗМІ можуть виступати й прогресивним

чинником – просвітницькі кампанії, гендерно чутливі матеріали здатні руйнувати стереотипи. Проте загальний інформаційний фон усе ще містить багато типових гендерних стереотипів: у рекламі жінок часто показують як берегинь домашнього вогнища або як об'єкт зовнішньої привабливості, тоді як чоловіків – як лідерів, професіоналів, сильних і емоційно стриманих. Такі образи, багаторазово повторюючись, впливають на молодих людей, закріплюючи в їхній свідомості нормативні очікування щодо власної та протилежної статі [7; 8].

Молодь, вступаючи в соціальне життя, потрапляє під вплив існуючих гендерних схем. Гендерна схема – це когнітивна модель, що включає систему уявлень про риси маскулінності й фемінності, гендерні ролі і поведінку, закріплені у суспільних очікуваннях. На думку Л. Заграй, вона

підтримується психологічною потребою людини поводитися соціально прийнятним чином і відчувати свою внутрішню цілісність [3]. Тобто, юнаки і дівчата схильні приймати ті ролі, що схвалюються їхньою культурою, оскільки це дає відчуття належності і самоцінності.

Психологічні механізми відіграють не менш значущу роль у закріпленні стереотипів. По-перше, гендерні стереотипи виконують когнітивну функцію спрощення дійсності: молодій людині легше класифікувати світ за ознакою статі, сформувавши узагальнені образи «типового» чоловіка чи «типової» жінки. Це допомагає швидко орієнтуватися в соціальних ситуаціях, але спрощення часто призводить до спотворень. По-друге, діє мотиваційний аспект: прагнення відповідати очікуванням своєї групи (родини, друзів,

суспільства) стимулює молодих людей поводитися у межах прийнятих ролей. Наприклад, дівчина може свідомо відмовлятися від «нежіночої» професії, щоб заслужити схвалення оточення, а хлопець – уникати прояву емоцій, щоб не виглядати «слабким» в очах суспільства. Наукові огляди підкреслюють, що багато поведінкових відмінностей між статями формується не стільки під впливом біології, скільки внаслідок соціальних ролей і очікувань, які суспільство нав'язує хлопцям та дівчатам [10]. Зокрема, традиційний розподіл ролей (чоловік як «годувальник», жінка як «берегиня дому») істотно посилює гендерні відмінності з часом, змушуючи молодь підлаштовувати свої здібності й амбіції під ці шаблони [9]. Отже, соціальні стереотипи та культурні очікування впливають на психіку молодої людини, інтеріоризуючись у формі

особистих переконань і самостереотипів.

Аналіз наукових джерел свідчить, що більшість сучасних досліджень присвячені вивченню трансформації гендерних ролей, проблем гендерної рівності та впливу соціальних змін на систему гендерних уявлень. Водночас недостатньо дослідженими залишаються психологічні особливості прояву гендерних стереотипів у сучасній молоді в умовах активних суспільних трансформацій, цифровізації та переосмислення традиційних соціальних ролей. Це зумовлює необхідність подальшого дослідження зазначеної проблематики та визначає актуальність даного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою дослідження особливостей гендерних стереотипів у сучасній

молоді було проведено емпіричне дослідження серед студентської молоді віком 18–22 років (60 респондентів, серед яких 27 юнаків та 33 дівчини). У дослідженні використано методику діагностики психологічної статі С. Бем (BSRI), шкалу гендерних установок AWS, методику дослідження гендерних стереотипів І. Клециної та авторську анкету.

Для дослідження гендерної типології особистості здобувачів вищої освіти була застосована методика «Індекс маскулінності-фемінності» С. Бем, яка дозволяє кількісно оцінити рівні маскулінності, фемінності та андрогінності особистості, а також визначити індекс IS – показник переваги одного з полюсів гендерної ідентичності. Отримані результати представлені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Показники гендерної ідентичності здобувачів вищої освіти (N=60)

Тип гендерної ідентичності	Юнаки (n=27)	Дівчата (n=33)	t-емп.	p-рівень
Маскулінний	3,42 ± 0,53	3,18 ± 0,49	2,10	p < 0,05
Фемінінний	3,26 ± 0,47	3,59 ± 0,51	2,34	p < 0,05
Індекс IS	-0,37 ± 1,12	+0,96 ± 1,05	3,28	p < 0,01

Результати свідчать про статистично значущу перевагу: маскулінності серед юнаків, порівняно з дівчатами; фемінності серед дівчат, порівняно з юнаками; позитивного індексу IS у дівчат, що вказує на схильність до фемінного типу, у той час як у юнаків індекс зміщено у бік маскулінності. Ці показники підтверджують наявність традиційних уявлень про гендерні ролі серед студентської молоді,

коли відповідні риси (лідерство, рішучість – у хлопців; чутливість, емоційність – у дівчат) залишаються домінуючими ознаками гендерної ідентичності.

Для виявлення змістовних компонентів гендерної ідентичності досліджуваних використовувався тест «Шкала гендерної ідентичності» І. Клециної. Отримані результати представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Показники типу гендерної ідентичності здобувачів вищої освіти (N=60)

Тип гендерної ідентичності	Юнаки (n=27)	Дівчата (n=33)	φ-емп.	p-рівень
Маскулінний	31,0	18,2	0,21	p > 0,05
Фемінінний	13,8	24,3	0,19	p > 0,10
Андрогінний	41,4	45,5	0,07	p > 0,70

Недиференційований	13,8	12,0	0,03	$p > 0,90$
--------------------	------	------	------	------------

Статистично значущих відмінностей між показниками юнаків та дівчат не виявлено. Всі показники ϕ -емпіричного значення нижчі критичних і не досягають рівня $p < 0,05$. Це свідчить про те, що попри певні відмінності в процентному розподілі типів гендерної ідентичності, вони не є достовірними з точки зору математичної статистики. Андроїнний тип є найбільш поширеним серед обох груп респондентів (41,4% юнаків і 45,5% дівчат), що свідчить про тенденцію до поєднання маскуліних і фемінних якостей у структурі особистості сучасної молоді. Це узгоджується з концепцією психологічної гнучкості, запропонованою С. Бем, і може розглядатися як ознака адаптивності.

Маскулінний тип частіше зустрічається у юнаків (31,0%) порівняно з дівчатами (18,2%), що

відповідає традиційній статевої ролі чоловіків. Однак ця відмінність статистично не значуща, що свідчить про зниження жорстких нормативних очікувань до чоловічої ролі. Фемінінний тип переважає у дівчат (24,3% проти 13,8% у хлопців), однак рівень відмінності також не досягає статистичної значущості. Це може свідчити про зміщення уявлень молоді про жіночність як більш відкриту і саморефлексивну ідентичність.

Недиференційований тип виявлений у 13,8% хлопців та 12,0% дівчат, що свідчить про сформованість гендерної структури у більшості респондентів. Такі результати підтверджують дані інших досліджень про низьку частоту цього типу в молодіжному середовищі.

Для вимірювання ступеня традиційності чи

егалітарності поглядів на соціальні ролі жінок і чоловіків була використана методика «Шкала ставлення до гендерних

ролей» (Д. Спенс і Р. Гелмрейх). Отримані результати представлені в таблиці 3.

Таблиця 3

Показники ставлення респондентів до соціальних ролей жінок і чоловіків (N=60)

	Юнаки (n=27)	Дівчата (n=33)	t- емп.	p- рівень
Загальний індекс AWS	3,18 ± 0,47	3,62 ± 0,44	3,56	p < 0,01
Традиційна орієнтація	3,42 ± 0,51	3,09 ± 0,46	2,45	p < 0,05
Егалітарна орієнтація	3,14 ± 0,49	3,67 ± 0,52	3,21	p < 0,01

Результати показали достовірно вищий загальний індекс егалітарності у дівчат порівняно з юнаками, що вказує на більш позитивне ставлення до гендерної рівності у респонденток. Водночас юнаки частіше схиляються до традиційного бачення ролей жінок і чоловіків. Юнаки підтримують традиційні уявлення щодо гендерних ролей, наприклад, обмеження ролі

жінки домогосподаркою, домінування чоловіка в суспільстві тощо. Дівчата схильні визнавати необхідність гендерної рівності у професійній, політичній, сімейній сферах.

Для виявлення гендерних стереотипів у здобувачів вищої освіти застосовувалася авторська анкета, результати за якою представлені в таблицях 4-8.

Таблиця 4

Загальні показники гендерних стереотипів здобувачів вищої освіти (N=60)

Блок анкети	Юнаки (n=27)	Дівчата (n=33)	t- емп.	p- рівень
Блок 1. Уявлення про ролі чоловіка і жінки	3,42 ± 0,52	3,05 ± 0,47	2,58	p < 0,05
Блок 2. Гендерні риси особистості	3,26 ± 0,48	3,11 ± 0,50	1,21	p > 0,20
Блок 3. Сучасні соціальні зміни та гендерна рівність	3,48 ± 0,56	3,79 ± 0,50	2,30	p < 0,05
Блок 4. Гендерні очікування у стосунках	3,33 ± 0,49	3,15 ± 0,44	1,68	p ≈ 0,10
Інтегральний показник традиційності (середнє блоків 1–2)	3,34 ± 0,50	3,08 ± 0,46	2,15	p < 0,05
Інтегральний показник егалітарності (середнє блоків 3–4)	3,40 ± 0,53	3,59 ± 0,47	1,94	p < 0,05

Аналіз результатів анкетування показав наявність гендерних відмінностей у сприйнятті ролей, очікувань і соціальних уявлень у хлопців та дівчат. Із загального порівняння видно, що юнаки частіше демонструють прихильність до традиційних гендерних ролей, тоді як дівчата — до більш егалітарних уявлень.

Узагальнений аналіз результатів анкетування дозволив виокремити інтегральні показники традиційності та егалітарності як ключові маркери гендерних установок студентської молоді. Індекс традиційності виявився істотно вищим у юнаків порівняно з дівчатами (p < 0,05), що свідчить про більшу схильність до

патріархального сприйняття гендерних ролей серед молодих чоловіків. Цей показник є узагальненим вираженням таких уявлень, як очікування домінантної ролі чоловіка в сім'ї, перевага традиційного розподілу обов'язків і невизнання альтернативних

форм гендерної ідентичності. Водночас дівчата продемонстрували вищий рівень егалітарності ($p < 0,05$), що відображає високий ступінь прийняття сучасних норм рівності, толерантності та варіативності гендерних ролей.

Таблиця 5

Показники уявлень про ролі чоловіка і жінки у здобувачів вищої освіти (N=60)

Твердження	Юнаки (n=27)	Дівчата (n=33)	t- емп.	p- рівень
1. Чоловік має бути головним у сім'ї	4,00 ± 0,80	3,33 ± 0,84	2,96	p < 0,01
2. Жінка більше підходить для виховання дітей	3,70 ± 0,77	3,39 ± 0,82	1,52	p > 0,10
3. Кар'єра важливіша для чоловіка, ніж для жінки	3,63 ± 0,90	3,03 ± 0,81	2,62	p < 0,05
4. Домашні справи — це переважно обов'язок жінки	3,44 ± 0,87	3,09 ± 0,75	1,69	p ≈ 0,10
5. Чоловік повинен заробляти більше, ніж жінка	3,32 ± 0,80	2,97 ± 0,78	1,73	p ≈ 0,09

Дослідження засвідчило, що юнаки виявили значно вищий рівень підтримки

традиційних ролей порівняно з дівчатами, що підтверджено статистично достовірним результатом (t

= 2,58, $p < 0,05$). Це означає, що чоловіча частина студентської вибірки загалом більше підтримує патріархальні уявлення про гендерні ролі. Найбільші розбіжності виявлено у відповідях на такі твердження:

«Чоловік має бути головним у сім'ї» — серед юнаків рівень згоди значно

вищий ($p < 0,01$), що вказує на сприйняття чоловічої домінуючої позиції у родинній системі як «нормальної».

«Кар'єра важливіша для чоловіка, ніж для жінки» — частка юнаків, які підтримали це твердження, також була достовірно вищою ($p < 0,05$).

Таблиця 6

Показники оцінки гендерних рис особистості здобувачами вищої освіти (N=60)

Твердження	Юнаки (n=27)	Дівчата (n=33)	t- емп.	p- рівень
1. Чоловікам не личить плакати	3,26 ± 1,03	2,76 ± 1,02	1,93	$p \approx$ 0,06
2. Жінки менш здатні до логічного мислення	2,85 ± 0,89	2,48 ± 0,83	1,68	$p \approx$ 0,10
3. Чоловіки агресивніші та владні	3,41 ± 0,82	3,09 ± 0,74	1,68	$p \approx$ 0,10
4. Жінки не можуть бути хорошими керівниками	2,70 ± 0,88	2,45 ± 0,79	1,11	$p >$ 0,25
5. Ідеально, коли жінка ніжна, а чоловік сильний	4,22 ± 0,68	4,15 ± 0,71	0,42	$p >$ 0,60

У другому блоці авторської анкети, що стосувався гендерно-стереотипних рис

особистості, не було зафіксовано статистично значущих відмінностей між юнаками й дівчатами. Це

може вказувати на формальне зниження гендерної поляризації в уявленнях молоді про «чоловічі» та «жіночі» риси. Проте окремі твердження у цьому блоці виявили тенденції до збереження стереотипів, зокрема: «Чоловікам не личить плакати» — ($p \approx 0,06$), що свідчить про часткову інтерналізацію ідеї емоційної стриманості у чоловіків; «Чоловіки агресивніші та владні» — ($p \approx 0,10$), що підкреслює збереження уявлень про домінантність чоловічої ролі у сприйнятті молоді. Ці результати, хоча й не дістали статистичної значущості, є показовими у світлі досліджень сучасних науковців, які вказують на стійкість глибинних

установок щодо маскулінності.

Отже, хоча отримані результати не вказують на значущу статистичну різницю між групами, якісний аналіз відповідей підтверджує глибоко вкорінені уявлення про «гендерно марковані» риси особистості. Молодь — і особливо юнаки — демонструє схильність до сприйняття традиційної маскулінності як соціальної норми. Таким чином, ці результати узгоджуються з науковими спостереженнями про повільне викорінення гендерних стереотипів у сфері особистісних характеристик, попри загальну тенденцію до лібералізації суспільних уявлень.

Таблиця 7

Показники уявлень здобувачів освіти щодо сучасних соціальних змін та гендерної рівності (N=60)

Твердження	Юнаки (n=27)	Дівчата (n=33)	t- емп.	p- рівень
1. Рівність чоловіків і жінок уже досягнута	3,67 ± 0,83	3,39 ± 0,74	1,47	p > 0,10

2. Жінки мають більше можливостей, ніж чоловіки	3,29 ± 0,77	3,55 ± 0,70	1,35	p > 0,10
3. Гендерна рівність — природна цінність	3,76 ± 0,70	4,18 ± 0,67	2,42	p < 0,05
4. Гендерні квоти потрібні	3,33 ± 0,69	3,67 ± 0,66	1,89	p ≈ 0,06
5. Людина має право обирати гендерну ідентичність	3,36 ± 0,82	3,85 ± 0,73	2,37	p < 0,05

Дослідження показало, що дівчата демонструють вищий рівень прийняття ідеї гендерної рівності, ніж юнаки, і ця різниця є статистично значущою ($t = 2,30$, $p < 0,05$). Це свідчить про глибшу орієнтацію дівчат на цінності егалітаризму та відкритість до сучасних трансформацій гендерної культури. Найвиразніше ця тенденція простежується в таких твердженнях: «Гендерна рівність — природна цінність» ($p < 0,05$), що вказує на сприйняття гендерної рівності як

невід’ємної частини гуманістичних цінностей; «Людина має право обирати гендерну ідентичність» ($p < 0,05$), що демонструє відкритість до плюралізму в особистісній ідентичності. Ці дані є підтвердженням загальносвітових тенденцій, описаних у сучасній науковій літературі, зокрема — активного прийняття егалітарних уявлень жінками молодшого покоління, що пояснюється їх особистим досвідом соціального несприйняття дискримінаційних норм.

Таблиця 8

Показники гендерних очікувань у стосунках у здобувачів освіти (N=60)

Твердження	Юнаки (n=27)	Дівчата (n=33)	t- емп.	p- рівень
1. На побаченні ініціатива має належати чоловікові	3,93 ± 0,78	3,61 ± 0,80	1,55	p > 0,10
2. Якщо жінка першою проявляє симпатію — це неправильно	3,59 ± 0,81	3,24 ± 0,76	1,74	p ≈ 0,09
3. Головне у стосунках — щоб чоловік був сильним і забезпеченим	3,70 ± 0,88	3,42 ± 0,84	1,25	p > 0,20
4. Чоловіки й жінки не розуміють одне одного повністю	3,33 ± 0,84	3,09 ± 0,73	1,20	p > 0,20
5. Дружба між чоловіком і жінкою завжди має романтичний підтекст	3,74 ± 0,90	3,24 ± 0,80	2,12	p < 0,05

У цьому блоці анкети виявлено тенденцію до підтримки традиційних гендерних уявлень серед юнаків, хоча різниця між статевими групами не є статистично значущою на критичному рівні. Така незначна, але наявна тенденція може бути свідченням часткової збереженості гендерних стереотипів, особливо у сфері міжособистісних стосунків. Найбільш показовим є твердження:

«Дружба між чоловіком і жінкою завжди має романтичний підтекст» (p < 0,05), яке значно частіше підтримували юнаки, що вказує на стереотипізоване сприйняття гендерної взаємодії, де жінка сприймається передусім як потенційна сексуальна партнерка, а не рівноправна соціальна особистість.

Результати анкетування показали, що значна частина молоді вважає гендерні стереотипи

застарілими, однак окремі традиційні установки продовжують впливати на уявлення про професійну діяльність, сімейні ролі та особливості поведінки чоловіків і жінок. Отримані результати свідчать про поступову трансформацію гендерних установок сучасної молоді та поширення тенденції до гендерної рівності.

Висновки.

Результати емпіричного дослідження дали змогу виявити основні особливості формування та прояву гендерних стереотипів у сучасному молодіжному середовищі, що відображають трансформаційні процеси українського суспільства. У структурі гендерної ідентичності молоді простежується поєднання традиційних і більш гнучких уявлень про чоловічі та жіночі ролі. Дівчата виявили більшу схильність до поєднання маскулінних і фемінних рис, тоді як юнаки частіше орієнтуються на традиційні

моделі гендерної самопрезентації.

Дослідження показало, що сприйняття соціальних ролей чоловіків і жінок має виражені статеві відмінності. Юнаки частіше підтримують традиційні уявлення про домінуючу роль чоловіка у сімейній, професійній та суспільній сферах, тоді як дівчата демонструють більш егалітарні установки та позитивне ставлення до принципів гендерної рівності. У сфері міжособистісних взаємин зберігається тенденція до гендерної асиметрії, яка проявляється у підтримці частиною респондентів традиційних уявлень про міжстатеву взаємодію та романтичний характер стосунків між чоловіками й жінками.

Отримані результати також засвідчили відмінності у ставленні молоді до сучасних соціальних змін, пов'язаних із гендерною рівністю. Дівчата частіше підтримують ідеї

гендерного плюралізму, право особистості на вільний вибір ідентичності та необхідність подолання стереотипних уявлень. Юнаки виявляють більшу схильність до збереження традиційних гендерних норм і більш стримане ставлення до сучасних трансформацій у гендерній сфері.

Загалом результати дослідження свідчать про наявність помірної гендерної поляризації у світогляді сучасної молоді, що проявляється у більшій традиційності поглядів

юнаків та більшій егалітарності дівчат. Виявлені особливості вказують на те, що молодь є носієм як сучасних прогресивних уявлень про гендер, так і стереотипних моделей, сформованих у процесі соціалізації. Це підтверджує актуальність розробки психологічних і педагогічних програм, спрямованих на формування гендерно зрілої, гнучкої та недискримінаційної особистості студентської молоді.

Список літератури

1. Волосевич І., Прочуханова О., Стрельник О. Гендерні стереотипи та ролі очима молоді: до і після початку повномасштабної російської агресії. Звіт за результати дослідження. 2022 р. 88 с. <https://surl.li/mgbvuf>
2. Єрмолаєва Т. Гендерні стереотипи у сучасному українському суспільстві. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія.* 2017. № 1. С. 92–96. <https://surl.li/osfibu>
3. Заграй Л. Д. Теорії гендеру: гендерні дослідження у психології: навч. посіб. Івано-Франківськ: Петраш К.Т. 2019. 263 с.
3. Кіосе А.С. Гендерні стереотипи «фемінізму-маскулізму» в соціальних уявленнях студентської молоді. *Сталий розвиток суспільства та держави: сучасні виклики та напрямки розвитку: матер. Всеукр. наук. конф. молодих вчених,*

м. Одеса, 18 листоп. 2022 р. Одеса, 2022. С. 241–243.
<https://surli.cc/nugslr>

4. Куравська Н., Вітюк Н., Пінчук І. Психологічні особливості гендерної соціалізації студентів ЗВО. *Психологія особистості*. 2022. Т.12, №1. С. 64–72. <https://surli.li/swcxvi>
Куравська Н. Гендерні стереотипи як джерело гендерної дискримінації та сексизму. *Соціальна психологія*. 2018. № 22. С. 55–61.

5. Літвінова О. Вплив гендерних стереотипів на спосіб життя сучасної молоді. *Актуальні проблеми психології*. 2019. Т. 7. Вип. 15. С. 182–186.

6. Синякова В. Гендерні стереотипи та цінності сучасного українського суспільства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Психологія*. 2016. Вип.2(5). С. 72–74.

7. Чуйко О. М., Куравська Н. В. Гендер і кар'єра: навч. посіб. Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2019. 372 с.

8. Ellemers N. Gender Stereotypes. *Annual review of psychology*. Vol. 69. 2017. P. 275-298.

CHARACTERISTICS OF GENDER STEREOTYPES AMONG TODAY'S YOUTH

Yuliia Korotsinska

Alina Bilous

***Abstract.** This article examines the issue of gender stereotypes among today's youth as an important sociopsychological phenomenon that influences personality development, interpersonal relationships, and the system of social roles. The relevance of the study stems from the transformation of traditional notions of masculinity and femininity in contemporary society, changes in the sociocultural environment, the impact of digitalization and democratization processes, and the younger generation's rethinking of gender norms.*

This article analyzes the main academic approaches to understanding the concepts of “gender,” “gender roles,” and “gender stereotypes.” A theoretical analysis of domestic and international studies on the issue of gender socialization among young people is presented.

The results of an empirical study on the characteristics of gender stereotypes among college students are presented. The study utilized S. Bem’s Biological Sex Role Inventory (BSRI), the AWS Gender Attitudes Scale, I. Kletcina’s method for studying gender stereotypes, and an original questionnaire. It was found that the androgynous type of gender identity, characterized by a combination of masculine and feminine traits, predominates among the majority of respondents. It was found that girls are more likely to hold egalitarian views and support an equal distribution of social roles, whereas boys tend to adhere more closely to traditional gender norms. The study revealed a trend toward the gradual weakening of traditional gender stereotypes among young people and the formation of more flexible views regarding the roles of men and women in modern society.

The findings can be applied in the professional practice of psychologists, educators, and social workers, as well as in the development of gender education programs and the cultivation of a gender-sensitive culture among young people.

Keywords: gender, gender stereotypes, gender roles, youth, college students, gender identity, androgyny, egalitarian attitudes.

Keywords: *gender, gender stereotypes, gender roles, youth, college students, gender identity, androgyny, egalitarian attitudes.*

References

1. Volosevych I., Prochukhanova O., Strelnyk O. (2022) *Henderni stereotypy ta roli ochyma molodi: do i pislia pochatku povnomasshtabnoi rosiiskoi ahresii.* [Gender Stereotypes and Roles as Seen by Young People: Before and After the Start of Full-Scale Russian Aggression] *Zvit za rezultaty doslidzhennia.* [Research Report.], 88p.

2. Yermolaieva T. (2017) *Henderni stereotypy u suchasnomu ukrainskomu suspilstvi.*[Gender Stereotypes in Contemporary Ukrainian Society.] *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serii: Pedagogika i psykholohiia.* [Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Pedagogy and Psychology.], 1,92-96
3. Zahrai L. D. (2019) *Teorii henderu: henderni doslidzhennia u psykholohii: navch. posib* [Gender Theories: Gender Studies in Psychology: Textbook]. Ivano-Frankivsk, 263.
4. Kiose A.S. (2022) *Henderni stereotypy «feminizmu-maskulizmu» v sotsialnykh uiavlenniakh studentskoi molodi.* [Gender Stereotypes of “Feminism-Masculism” in the Social Perceptions of Student Youth.] *Stalyi rozvytok suspilstva ta derzhavy: suchasni vyklyky ta napriamky rozvytku : mater. Vseukr. nauk. konf. molodykh vchenykh.* [Sustainable Development of Society and the State: Contemporary Challenges and Directions of Development: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific Conference of Young Scientists], Odessa, 241–243.
5. Kuravska N., Vitiuk N., Pinchuk I. (2022) *Psykholohichni osoblyvosti hendernoi sotsializatsii studentiv ZVO.* [Psychological Features of Gender Socialization of Higher Education Students.] *Psykholohiia osobystosti.* [Personality Psychology.] Vol.12, №1, 64–72.
6. Kuraska N. (2018) *Henderni stereotypy yak dzherelo hendernoi dyskryminatsii ta seksyzmu.* [Gender Stereotypes as a Source of Gender Discrimination and Sexism.] *Sotsialna psykholohiia.* [Social Psychology.] 22, 55–61.
7. Litvinova O. (2019) *Vplyv hendernykh stereotypiv na sposib zhyttia suchasnoi molodi.* [The Influence of Gender Stereotypes on the Lifestyle of Contemporary Youth] Vol.7. 15, 182–186.
8. Syniakova V. (2016) *Henderni stereotypy ta tsinnosti suchasnoho ukrainskoho suspilstva.* [Gender Stereotypes and Values of Modern Ukrainian Society.] *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii Psykholohiia.* [Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Psychology Series.] Issue.2(5). C. 72–74.

9. Chuiko O. M., Kuravska N. V. (2019) *Hender i kariera: navch. posib.* [Gender and Career: Textbook.] Ivano-Frankivsk, 372.

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В МЕДИЧНІЙ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЇ ЗДОРОВ'Я

**УДК: 159.944.4-05865 DOI: 10.31558/2786-8745.2025.2(7).9
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО
ВИСНАЖЕННЯ ВЕТЕРАНІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ РОДИН**

Соловей-Лагода Оксана Анатоліївна,

к.психол.н, доцент
доцент кафедри кризової та клінічної
психології Донецький національний
університет імені Василя Стуса

Проніна Ольга Віталіївна,
здобувачка спеціальності 053 «Психологія»
Донецький національний університет
імені Василя Стуса

***Анотація.** У статті здійснено теоретичний аналіз проблеми психоемоційного виснаження ветеранів і членів їхніх родин в умовах тривалого воєнного конфлікту. Визначено, що психоемоційне виснаження є складним багатовимірним феноменом, який формується під впливом тривалого стресу, травматичного досвіду, дефіциту ресурсів та порушення адаптаційних механізмів. Встановлено, що у ветеранів психоемоційне виснаження проявляється через емоційну спустошеність, тривожність, дратівливість, соціальну ізоляцію, порушення сну, когнітивні труднощі та екзистенційні кризи, тоді як у членів родин ветеранів психоемоційне виснаження частіше пов'язано з постійною напругою, очікуванням небезпеки та адаптацією до зміненої поведінки ветерана.*

Результати емпіричного дослідження засвідчили високий рівень психоемоційного виснаження в обох групах респондентів.